

ІРИНА ЗАКАТЮК

РИБИ-МОНСТРИ, або ЗАРУЧНИКИ МОРСЬКИХ ГЛИБИН?

Вони зовсім не такі, якими ми їх звикли бачити. Їхній зовнішній вигляд лякає і водночас зачаровує... Вони мешкають там, куди жоден промінчик сонця не може пробити шлях і де, здавалося б, життя неможливе. Хто вони? Чому такі дивні?

Уявімо, що ми занурюємося на глибоководному човні у темну прірву океану і пливемо на зустріч з його незвичайними мешканцями. Тут темно, холодно і жахливо незручно. У суцільній п'їтьмі помічаємо мерехтливий вогник, тихо наближаємося до нього. Що це? Невже хтось із водолазів загубив ліхтарик? Але вмить світло зникає – і ми бачимо, як звідкись виринає страшенна паща, усіяна гострими, наче бритва, зубами...

ЧОМУ ВОНИ ТАКІ?

Можливо, ці істоти не такі вже й жахливі, як нам здається. Але чому їх такими створила матінка-природа? Вона рідко помиляється!

Вони живуть на значних глибинах (до 8 000 м), у крижаній воді, вічній темряві, під величезним тиском і мають фантастичний вигляд. Їхні невеликі темні тіла зовсім голі, без луски. Деякі – прозорі, схожі на краплю слизу. Мають зубасті пащі, в яких світяться „ліхтарики”, та незвичайні, дивні очі, іноді схожі на бінокль. А у деяких глибоководних риб узагалі немає очей: навіщо вони у цілковитій темряві? Величезними ротами вони хапають здобич, надійно утримують і одразу ж ковтають її цілою. Ну, а оскільки на великих глибинах здобич трапляється не часто, глибоководні риби пристосувалися хапати все їстівне: ракоподібних, червів, риб або інших тварин, навіть якщо вони більші, ніж сам голодний монстр.

СВІТЛО В ТЕМРЯВІ

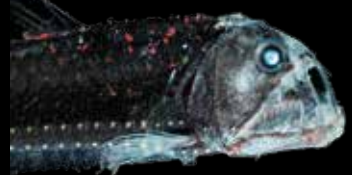
Органи світіння глибоководних риб у темряві глибин, наче маяки, допомагають їм орієнтуватися і не відбиватися від зграї. Ці органи – своєрідні „ліхтарики”. В одних риб вони розташовані біля очей,

Вудильник лінофрін

Шаблезуба риба-гадюка

Великорот

Вудильник

Риба-крапля

в інших – на кінчику довгих відростків голови, у деяких – у роті. Є риби, які випромінюють світло очима, а є такі, що поверхнею тіла.

Але найчастіше світні органи – це своєрідні „приманки” для здобичі. Пристосування для світіння органів у риб різні: в одних світяться слиз, в інших світіння викликають мікроскопічні організми.

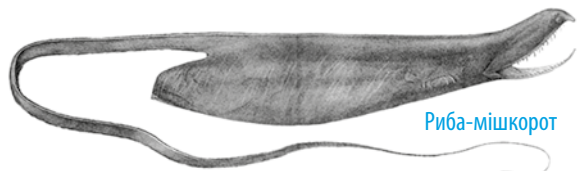
КОРОЛІВСТВО ПРИМАР

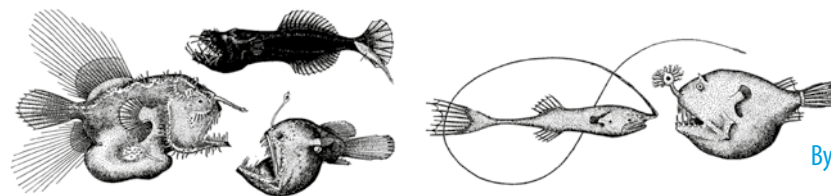
Мабуть, найдивніші глибоководні риби – вудильники. У вудильника лінофріна у верхній частині голови є виріст – „вудка” з „ліхтариком” на кінці. Заворожені мерехтливим вогником, рибки припливають до нього і тієї ж миті стають здобиччю хижака.

У вудильника галатеатаума ще хитріше пристосування заманювати жертву: органи світіння розташовані в роті. Заворожена світлом рибка сама запливає в пастку. Вудильнику залишається тільки зімкнути пащу і проковтнути здобич. Цікаво, що самець вудильника – паразит. Він, набагато менший, ніж самка, живе на її тілі, врізається в нього гострими зубами і харчується кров'ю. Так пара стає нерозлучною на все життя, адже у суцільній темряві дуже важко знайти собі статевого партнера вчасно.

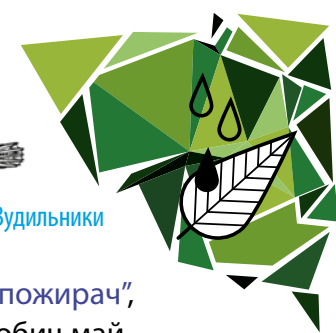
Ще один цікавий представник глибоководних риб – великорот. Він майже повністю складається з величезної відкритої пащі, а його вузьке тіло здається жалюгідним додатком до неї. Поруч з ним трапляється шаблезуба риба-гадюка, або хаулід. Він має величезну пащу з численними довгими зубами, які виступають з рота і схожі на отруйні ікла змій. Хаулід може поїдати здобич, яка трохи перевищує його розміри.

Риба-мішкорот

Вудильники

А хижа глибоководна риба-мішкорот, або „чорний пожирач”, що має тіло завдовжки до 30 см, ухитряється ковтати здобич майже вдвічі більшу за себе. Як вона дає собі раду? Виявляється, у мішкорота немає ребер, а його тіло і шлунок розтягуються.

Батізауруси мешкають на глибинах від 600 до 3500 м на території тропічних і субтропічних водних просторів. Ці риби мають майже прозору шкіру, великі, добре розвинені сенсорні органи, а їхні ротові порожнини всіяні гострими зубами (навіть піднебіння і глотка!). Представники цього виду – гермафродити, адже на такій глибині шанс зустріти другу половинку практично нульовий.

Найгірша участь у нашому топ-списку глибоководних монстрів спіткала незвичайну рибу-краплю, яка живе поблизу узбережжя Австралії. Шляхом всесвітнього голосування її визнали талісманом Товариства захисту найбридкіших тварин світу. Густина її желеподібного тіла набагато менша, ніж густина води, і риба витримує величезний тиск на глибині 1500 м.

ЗЛОЧИНЦІ ЧИ ЗАРУЧНИКИ?

Насправді мешканців морських глибин набагато більше, але про їхній спосіб життя відомо небагато. Річ у тім, що більшість з них може існувати тільки за певних умов, зокрема за високого тиску. На поверхні океану їхнє тіло розривається на шматки, тому витягти і дослідити їх вчені не можуть.

Це дійсно унікальні істоти, яких не варто боятися. Вони заслуговують на повагу та розуміння, адже ці риби стали заручниками глибин і в таких некомфортних умовах існування змушені бути такими, якими вони є.

Закатюк Ірина Леонідівна,
учитель біології та хімії
Кичкирівської ЗОШ І-ІІ ст.
Радомишльського району
Житомирської області,
лауреат ІІ Всеукраїнського Інтернет конкурсу
„УЧИТЕЛЬ РОКУ-2017”
за версією науково-популярного
природничого журналу „КОЛОСОК”
у номінації „БІОЛОГІЯ”

